

Við hálváraðum fiskastovnum er greitt, at støða føroyinga er sera trupul og tørvurin á alternativum møguleikum sum grundarlag fyri vinnuvirksemi er sera átrúðandi.

Føroyar og framtíðin er heiti á sendirð, ið teir báðir, Jógvan Arge og Helgi Jacobsen hava stadið fyri í ÚF.

Teir hava bygt sendingarnar á nóg av tí nýggjasta, ið er komið frá fleiri síðum hesa seinastu tíðina. M.a. av Menningarstovnum, teirri stóru fiskivinnustevnunum, ið var í Norðurlandahúsinum í august í ár, álitid Faroe Export Match, Karmar um Føroyskt Vinulív og so tann ørgrynnan av frágreiðingum, ið gjørdar eru um støðuna í Føroyum í sambandi við íkomnu kreppuna í samfelagnum. Nóg av hesum tilfari snýr seg um at finna okkurt annað enn fisk at virka burtúr, men nóg eisini eru spurningar um okkara førleika og tilvit, sum framkommið farnaðarfolk: Evnr, útbúgving, mentan, kunnskastøði, hugburður og motivation. Alt hetta verður eisini umrøtt í hesum sendingum og leysur í lofunum hongur spurningurin, ivandi - duga vit?

Í Fimmaranum mikudagin tann 26.10-94 royndi Helgi Jacobsen at fáa K. Kristiansen (Menningarstovan) og Signar Heinesen (Landsverkförðingstovnurin), at koma við teirra áskoðanum, um vit føroyingar duga til nakað serligt, ella snøgt sagt, eru spír fyri, at arbeiða okkum uppúr aftur hesi neyðar støðu vit hava komið okkum út í. Báðir mólu rúndan um spurningin og hvørjig teirra vildi hanga uppá nakað definitív. Signar vildi vera við (og fekk eitt tigandi samtykki frá K. Kristiansen) at føroyingar stóðu á berum, tá tað kom til hetta at framleiða, marknaðarføra og selja, tað veri seg vørur, design, tænastur osv., og at vit av hesi orsök vóru noyðdir til at byrja niðast á trappuni og streva okkum upp eftir. Her verður so roknað við, at tað, ið Signar og Kjarntan hava í huganum, er spurningurin, um tey til eina og hvørja tíð galdandi kriti-rikrøyn einhvør keypari av tí eina ella øðrum setur til einhvørja vøru, tænastu, ella hvat tað nú kann vera, toleransar, nøgd, pakningur, tíðir og vørufakta o.s.v.

Flestu okkara mundu sita eftir við einari kenslu av einum slag av mentalum makta-

loysi aftaná fimmaran mikudagin í síðstu viku, sjálvt um tað ikki varð sagt beinleiðis, at vit duga ikki nóg væl, so var kenslan ein sat eftir við ikki spirt vónloysiskend.

John Smith var okkara maður á fiskivinnustevnunum í Norðurlandahúsinum í døgunum 8.-12. august í ár. Vit hava spurt hann, um tað var við einari kenslu av at her var ikki meira at gera, at fólk fóru av aftur stevnuni, har ikki færr enn 36 fyrilestrar vórðu hildnir.

Eisini spurdu vit um hetta var tann generella áskoðanin á stevnuni, at tað fór at vera so trupult og tungt, at tað, upp á tað nærmasta, er neyðugt við einari sálarligari umskúling og mentalum hamskifti fyri at fáa ferð á aftur samfelagið, soleiðis sum ein kann fáa fatan av, tá lurtað verður eftir orðaskiftinum í ÚF. John Smith sigur, at hann eisini hevur høyrð sendingarnar í ÚF og heldur, at ein orsök til at tað fullu orð sum t.d. at byrja niðast á trappuni, og at hetta, at tað verður hildið, at tað fer at verða meira trupult hjá føroyingum, heldur enn hjá øðrum, at venja seg við, exact vørufakta, mót og vekt-, ella konsistentoleransar, fastar leveringstíðir o.s.fv., kann vera orsakað av unga aldrinum á teim monnum, ið tóku lut í orðaskiftinum í ÚF. Tað er ivaleyst so, at hesir menn ikki hava verið komnir til mans síðst í 50 árunum, fyrst í 60 árunum, tá føroyingar fóru undir at smíða skip úr stáli: Fyrsta veruliga ídnaðarliga framtak føroyinga, ið ikki hevði sít í útgangsstøði í fiski. Vø, hevði manningin í Fimmaranum seinasta mikudag verið viðkað við einum umboði fyri føroysku skipasmíðjurnar, t.d. ein av teimum, ið var við, tá byrjað varð á berum at smíða skip úr stáli, tá hevði hesin kunnað sagt frá, at føroyingar, innan skipasmíð, í meira enn treðivu ár hava fingist við framleiðslu, ið lukar harðastu internationalu treytir, tá talan er um treytaleys og neyv kriti-rikrøyn. Longu frá fyrsta degi av varð bygt sambært strangastu internationalu krøvum. Bygt hevur verið til tær treytir til toleransar, styrki, trygd osv., sum sett vera av t.d. Det Norske Veritas, franska Bureau Veritas,

enska Lloyds og týska Germanischer Lloyd, umframt sambært teim krøvum, ið sett vera av nationalum instansum til dygd og trygd umboð á skipum.

Hendan sannroyndin og so, av teirri einfaldu orsøk, at skipasmíð ikki er nakað, ið føroyingar skulu til at læra av nýggjum, er tann beinleiðis orsøkin til, at tað í hansara egna iskoyti til eina Føroyska Loysn, er skotið upp at seta skipasmíðjuíðnaðin í gongd aftur sigur John Smith. At farið út og marknaðarføri tað vit eiga av framkommari fiskivinnutøkni. Skip-, fiski- og farmaskip og Computeriseraðar fiskibottar (snellur) og aðra fiskivinnutøkni, tað skuldi verið ein sjálfvígjulig uppgáva hjá teimum, ið verða sett saman í tann nóg umrødda nýggja marknaðarføringsbólkin, ið vónandi skjótt fer til verka.

Her er ikki neyðugt við tørføri, sera kostnaðarmiklari, leiting eftir nýggjum vøruslagum, vit eiga kannsa tey frægastu design, ið finnst á øllum knøttinum, tá tað kemur til fiskivinnutekniskar pakka-loysnir, av tí serliga slagnum, ið tað nú er ein bráðneyðugur tørvur á. Tað slagði av skipum, tað slagði av tøkni, ið ikki nerver umhvøvi á nakran hátt. Hetta er neyðugt, skulu heimsins fiskastovnar bjargast, og tí er tað marknaður fyri tilkari tøkni.

John Smith sigur: »Tað er ikki longur ein spurningur um at seta seg við eitt borð, og har velja ímillum ymiskar mátar til lønsemi, tað tað snýr seg um at fiska. Tann tíðin er farin.

Tað er snøgt sagt einki val, støðan ger at valið er broytt til treytaleysa trey: Tað er bert tann eini máttin

Tann máttin, ið gevur mest innan tær rannur náttúran setur okkum, fyri sjálv at kunna framleiða og geva sum mest.

Við 64% av fiskastovnum í Norðurlantshavi, troystir so hart, at ivi er um hesir stovnar nakrantíð koma fyri seg aftur, so er neyðugt at gera nakað, ið munar. Í Norðsjónum er so illa vörð nú, at tann fiskur, ið verður tikin har, ongantíð hevur gýtt enn. Spurningurin er tí um nóg mikið av hesum ungfiski bjargar sær undan at verða tikin, í so stóran mun, at nakar gýtandi fiskur fer at spyrjast burtur úr. Hendur tað ikki, kann

Norðsjógvurin roknað deyður at vera, í øllum førum fyri tosk.

Heimsins størsti toskastovnur, tann New Foundlandski er horvin með alla vilja Candiskir vísindamenn vera við.

Óg her hjá okkum, hjá føroyingum er tað einki minni enn ørd tala at seta eina avskrivning av kapitalbindingunum, í verandi partogaraflota, upp móti hótani ið tað er at spæla hazard við okkara fiskastovnum. Hesin floti hevur eitt bókað virði uppá 1200-1300 mill. kr. Men hetta er ikki rætt, reella virðið er ikki størri enn tann upphædd, ið kann forrentast og avdragast: Við bert helvtinu av tonsatalinum í 90, so er reella virði á togaraflothanum minni enn helvtin av bókaða virðinum, einar 500-600 mill. kr. Kostnaðurin, ið fer at standast av, at skifta flotan út, er ikki serliga stór mál at skipavirði, meðan tey virði talan verður um, bjarga vit okkara fiskastovnum, eru virði, tað ikki er neyðugt her at seta tøl á, tað vita allir føroyingar alt um. Uppskotið hjá John Smith til eina loysn, so sum lagt fram í Norðurlandahúsinum, fellur í tveimum pørtum: At seta í gongd aftur okkara tunga ídnað. Skipasmíðjurnar, ið skulu byggja okkum ein nýggjan fiskiflota, nú botnurin er farin at detta undan hinum gamla, ímeðan leita okkara marknaðarføringsfólk heim runt við einum fyrisetningi at tryggja einari framhaldandi framleiðslu á okkara skipasmíðjum, av tí slagnum av fiskivinnutøkni heiminum tørvur, um heimsins fiskastovnar skulu bjargast.

Tað er eisini okkara sannføring at eru hesir tankar realiseraðar, tá kunnu vit av sonnum tala um eina FØROYSKA LOYSN.

Vit prenta her fyrilesturin, ið John Smith helt í Norðurlandahúsinum tann 10. august í ár. Tann filmurin, ið varð frumframfördur í Norðurlandahúsinum og sum síðað verður til í fyrilestrinum, fara vit at mæla til, at fólk fáa eitt høvi til at síggja, annaðhvørt í Sjónværpi Føroya ella á annan hátt.

SOSIALURIN

mere eller mindre, er gået i opløsning: En - set ned fra - urokkelig akademisk overbevisning, om egen ufejlbarlighed, affødt af visheden om, at man jo besidder al fornøden tilgængelighed (videnskabelig?) viden om emnet.

Jeg er bange for, at det vil være mere korrekt, at sige, at vi ville være nærmere virkeligheden, hvis vi kunne erkende, at videnskabelige sandheder i forbindelse med fiskeritek-niske spørgsmål, er sandheder med store modifikationer! - for ikke ret og slet, at sige, at sådanne sandheder ikke findes, i de kredse hvor beslutninger tages.

Hvis det modsatte var tilfældet, så ville det forlængst have ført til at man i USA, EU, Canada, Alaska, i de Asiatiske lande, Australien, New Zealand, Rusland, Kina, Japan og Syd Amerika, havde fået løst sine fiskeripolitiske problemer?

Men da nu dette ikke er tilfældet, er problemet så ikke netop gemt i det faktum, at de respektive landes politiske beslutningstager, overhovedet ikke, kan have andet end overfladiske kundskaber på området?

Hvor skulle de forresten have fået de nødvendige kundskaber fra? -med en tiendedel af problemet synligt, på afstand oven vande, medens ni tiendedele, befinder sig nøden under vandene!

Det er i hvertfald tvivlsomt, om der er en, hvis nogen, af de nævnte landes fiskeriministre, der har andet end bare den nødtørftigste akademiske overflade viden om hvad dette, at fiske dybest set drejer sig om. Hvordan kan det ellers forekomme at danske politikere, økonomer og embedsfolk, kalder et lineskib for en trawler, eller en trawler for en kutter?

Hvordan skulle det el-

lers være gået til, at man i Danmark, i Tyskland, i Storbritannien, i Holland, i Frankrig, USA, Rusland osv. osv. ikke har en flåde, af fangstfartøjer der opererer med computeriserede fiskerobotter, eller med automatiseret langlineudstyr, eller tvangstyrede, hydraulisk aktiverbare, fangstbehandlingsanlæg?

Er det ikke alarmerende, at man i oplyste Danmark ikke har et eneste økologisk fangstfartøj, er det ikke bare for dårligt?

Og er det ikke forstemmende at følge med i EU's uhjælpelige fiskeripolitiske, ad hoc, bestræbelser, hen i mod, et endda større kaos, end dette, man, i forvejen, kommenterer med, en frustrationsbetinget dyb udånding?

Stærke påstande og hvem er jeg at komme med en så ensidig kritik? - jeg er skibsbygger, maskinmester og fisker!

Det kan vel ikke være så galt at den, relativt set, kortvarige færøske fortrængning af naturlovens konsekvenser også har et omfattende globalt omfang? At der er tale om en slags afstængning til de dybere bevidsthedslag: En strejfbetinget trøsten sig med at havet sletter alle spor.

Det springende punkt og det store spørgsmål er derfor, hvorvidt man, fra et så alsidigt hold af videnskabsfolk,

forskere, eksperter og specialister, eller mere koncist, af en sådan koncentration af tænkere, kan opfatte dette, som denne film, i yderst komprimeret form, og som sådan også lidt firkantet, lægger op til, som et oplæg til en plan, eller som en substantiel del af en plan?

I min egen omgangskreds, af professionelle fiskere og andre med detaljeret indblik i problematikken i, og omkring fiskerierhver-

vet, der ser vi ikke nogen anden farbar vej, ud af denne negativt accelererende, udvikling, end denne som der lægges op til i denne film.

Uden ligefrem, at være medlem af Kystfiskernes forening, så vil jeg tillade mig, at tage foreningens synspunkter, sådan som disse blev ført frem på konferensens dag 1, den 8. aug., med som yderligere argumentation,

